Understøttende undervisning

Almindelige bemærkninger til temaindgangen der vedrører understøttende undervisning:

2.1.2. Understøttende undervisning

Med den foreslåede understøttende undervisning indføres et nyt element i skoledagen i form af forskellige forløb og læringsaktiviteter mv., der ligger ud over undervisningen i folkeskolens fag og obligatoriske emner, men som skal spille sammen med og støtte op om undervisningen i forhold til at realisere folkeskolens formål samt Fælles Mål for folkeskolens fag og obligatoriske emner. Den understøttende undervisning skal således anvendes både til opgaver, der har et direkte fagrelateret indhold, herunder i forhold til de obligatoriske emner, og til opgaver, der sigter bredere på at styrke elevernes læringsparathed, sociale kompetencer, alsidige udvikling, motivation og trivsel.

Hensigten med den undervisning, der foregår i den øvrige del af skoledagen, er at bidrage til at hæve det faglige niveau i folkeskolen og give eleverne lejlighed til i højere grad end i dag at lære på flere forskellige måder og arbejde med og blive anerkendt for et bredere udsnit af deres evner og interesser, herunder gennem en højere grad af kobling af teori og praksis og undervisning, som tager udgangspunkt i virkelighedsnære problemstillinger, der opleves relevante og interessante af eleverne. Den understøttende undervisning skal desuden supplere og understøtte den fagopdelte undervisning i fagene ved at give eleverne tid til at afprøve, træne og repetere de færdigheder og kompetencer, de tilegner sig i den fagopdelte undervisning i fagene.

Den understøttende undervisning skal med sådanne varierede tilgange til undervisningen bidrage til undervisningsdifferentiering, der kan løfte især de fagligt svage elever, men også udfordre de elever, der er fagligt stærkt funderet.

Den understøttende undervisning vil kunne varetages af både lærere, pædagoger og andet personale med andre relevante kvalifikationer, og samarbejdet mellem de forskellige faggrupper vil være centralt i varetagelse af denne tid. Pædagogernes kompetencer vil fx særligt kunne være relevante i forbindelse med varetagelsen af aktiviteter vedrørende elevernes alsidige udvikling og deres trivsel. For at sikre kvaliteten af den understøttende undervisning skal den varetages i et samarbejde mellem lærere, pædagoger og personale med andre relevante kompetencer.

Der henvises til den foreslåede bestemmelse i § 16 a, jf. lovforslagets § 1, nr. 36.

Efter lovforslaget kan kommunerne og den enkelte skole beslutte at konvertere den nye tid til understøttende undervisning til undervisningstimer i fagene. Samtidig gives kommunerne mulighed for at give skolerne dispensation til at nedskalere omfanget af tiden til understøttende undervisning, hvis de samtidig øger antallet af timer med to voksne i klassen i undervisningen i fagene, herunder særligt dansk og matematik. Denne mulighed skal understøtte elevernes faglige udvikling og større undervisningsdifferentiering. Frevigelsesmuligheden gælder efter lovforslaget for indskolingen og for klasser med helt særlige behov på øvrige klassetrin.

Der henvises til den foreslåede bestemmelse i § 16 b, jf. lovforslagets § 1, nr. 36.

Lovændringer der vedrører understøttende undervisning:

1§

Nr.36
36. Efter § 16 indsættes:
»§ 16 a. Undervisningen i folkeskolens fag, jf. §§ 5, 9 og 11, og obligatoriske emner, jf. § 7, suppleres af understøttende undervisning. Den understøttende undervisning skal anvendes til forløb, læringsaktiviteter m.v., der enten har direkte sammenhæng med undervisningen i folkeskolens fag og obligatoriske emner, eller

som sigter på at styrke eleverne læringsparathed, sociale kompetencer, alsidige udvikling, motivation og trivsel.
Stk. 2. Skolens leder skal sikre sammenhæng mellem undervisningen i fagene, de obligatoriske emner og den understøttende undervisning.

Specielle bemærkninger til § 1, nr. 36, § 16 a:

Til § 16 a

Undervisningen i folkeskolen består i dag først og fremmest af undervisning i folkeskolens enkelte fag. Herudover skal der undervises i en række obligatoriske emner. I børnehaveklassen undervises eleverne i seks obligatoriske temaer. Fra nationalt hold styres undervisningen primært gennem folkeskolens timetalsmodel i form af minimumstimer og vejledende timetal for fag og fagblokke samt via Fælles Mål (herunder for de obligatoriske emner), som er de bindende nationale mål i form af fagformål, slutmål og trinmål og de vejledende læseplaner og beskrivelser af udviklingen i undervisningen frem mod trin- og slutmål.

Efter forslaget opretholdes – en forenklet – timetalsmodel med minimumstimer og vejledende timer for de enkelte fag. Som noget nyt foreslås undervisningstiden reguleret med et timetal. Den samlede undervisningstid er længere end summen af de vejledende timetal for fagene (som fremadrettet samtidig bliver ét nyt samlet minimumstimetal for undervisning i fagene). Den undervisning, der foregår i den øvrige del af skoledagen, skal supplere og støtte op om undervisningen i fagene og de obligatoriske emner (understøttende undervisning).

Undervisningen i fagene og de obligatoriske emner varetages som hidtil af lærere og for så vidt angår 1.-3. klassetrin i begrænset omfang af pædagoger, jf. den lovforslagets § 1, nr. 69, foreslåede § 29 a. Understøttende undervisning kan varetages af såvel lærere som pædagoger eller andre medarbejdergrupper i kommunens skolevæsen med en relevant baggrund, jf. nærmere herom i bemærkningerne til den ved lovforslagets § 1, nr. 70, foreslåede bestemmelse i § 30. Det er skolelederens ansvar at sikre, at medarbejderne på skolen alene varetager undervisningsopgaver, som de er kompetente til, idet skolelederen skal påse, at skolens medarbejdere har de nødvendige forudsætninger for at varetage de undervisningsopgaver, som de bliver tildelt.

Efter den foreslåedes bestemmelse i *§ 16 a, stk. 1,* suppleres undervisningen i folkeskolens fag, herunder også undervisning i de obligatoriske temaer i børnehaveklassen, og de obligatoriske emner af understøttende undervisning. Den understøttende undervisning skal anvendes til forløb og læringsaktiviteter m.v., der har enten direkte sammenhæng med undervisningen i folkeskolens fag og obligatoriske emner, eller som sigter bredere på at styrke elevernes læringsparathed, sociale kompetencer, alsidige udvikling, motivation og trivsel.

Med den foreslåede understøttende undervisning indføres et nyt element i skoledagen i form af forskellige forløb og læringsaktiviteter m.v., der ligger ud over undervisningen i fag og obligatoriske emner, men som skal spille sammen med og støtte op om undervisningen i forhold til at realisere folkeskolens formål og Fælles Mål for folkeskolens fag og emner.

Hensigten med den understøttende undervisning at bidrage til at hæve det faglige niveau i folkeskolen og at give eleverne lejlighed til i højere grad end i dag at lære på flere forskellige måder og arbejde med og blive anerkendt for et bredere udsnit af deres evner og interesser. Det skal bl.a. ske gennem en højere grad af kobling mellem teori og praksis i undervisning, som tager udgangspunkt i virkelighedsnære problemstillinger, der af eleverne opleves som relevante og interessante. Den understøttende undervisning skal desuden supplere og understøtte undervisningen i fagene ved at give eleverne tid til at afprøve, træne og repetere de færdigheder og kompetencer, de tilegner sig i undervisningen i fagene.

Den understøttende undervisning skal spille sammen med og støtte op om undervisningen i fagene ved at give alle elever mere tid til at indfri de faglige mål for fagene i overensstemmelse med den enkelte elevs behov og forudsætninger. Den understøttende undervisning kræver således som udgangspunkt ikke i samme omfang og intensitet den læreruddannedes særlige professionskompetence som undervisningen i folkeskolens fag og obligatoriske emner. En række af de understøttende undervisningsopgaver i den øvrige del af skoledagen kan ofte med fordel gennemføres af pædagoger og andre med en relevant baggrund.

Den omstændighed, at undervisningstiden er længere end minimumstimetallet for undervisningen i fagene, og de mere varierede og fleksible rammer, der er i forhold til den understøttende undervisning, skal bidrage til, at der sker en nytænkning af skoledagen samlet set, således at skolen i højere grad kan give en undervisning, der tager udgangspunkt i alle elevers forudsætninger og behov, og som sikrer, at alle elever bliver så dygtige, som de kan. Herved sker der også en målretning og styrkelse i forhold til undervisningen i fag og emner.

Der formuleres ikke særskilte Fælles Mål for den understøttende undervisning. Alle opgaver og læringsaktiviteter, der gennemføres med eleverne inden for den afsatte tid til understøttende undervisning skal sigte på at opfylde folkeskolens formålsparagraf, Fælles Mål i fagene samt styrke undervisningsdifferentieringen.

Motion og bevægelse skal indgå i det omfang, eleverne ikke får motion og bevægelse i forbindelse med undervisningen i fagene, jf. den ved lovforslagets § 1, nr. 34, foreslåede bestemmelse i § 15, stk. 1.

Ligeledes skal lektiehjælp og faglig fordybelse i det omfang, det ikke indgår i undervisningen i fagene, indgå i den understøttende undervisning, jf. den ved lovforslagets § 1, nr. 34, foreslåede bestemmelse i § 15, stk. 2.

Den understøttende undervisning kan organiseres i hold inden for den enkelte klasse og på tværs af klasser og klassetrin. Den understøttende undervisning er ikke omfattet af begrænsningerne i den øvrige del af regelsættet om holddannelse.

Den tid, der på ekskursioner, lejrskoler, idrætsdage, prøveperioder m.v. bruges på faglige aktiviteter af direkte relevans for et fag kan indgå i undervisningstimetallene for fagene, mens den øvrige tid på ekskursioner m.v. vil kunne henføres under understøttende undervisning.

Opgaver så som opsyn med eleverne i pauser og beskæftigelse af eleverne umiddelbart før og efter skoletid samt i fri og mellemtimer og frikvarterer kan forsat ikke karakteriseres som undervisning – hverken i forbindelse med undervisningen i fagene eller i tiden til den understøttende undervisning.

Derudover kan der i den understøttende undervisning indgå praktiske eller projektorienterede forløb og andre anvendelsesorienterede læringsformer, træning og automatisering af faglige færdigheder (fx læsning), herunder intensive læse- og matematikkurser, faglig fordybelse, særlige talentforløb til fagligt stærke elever, emneorienterede forløb fx i innovation og iværksætteri, læringsaktiviteter i relation til de obligatoriske emner, herunder uddannelses-, erhvervs- og arbejdsmarkedsorientering fx i form af virksomhedsbesøg, samarbejde med det lokale idræts-, kultur og foreningsliv, og løbende individuel feedback og opfølgning, tværgående emner og problemstillinger m.v. Endvidere skal der arbejdes med elevernes sociale kompetencer, alsidige udvikling, motivation og trivsel.

I tiden til den understøttende undervisning indgår også klassens tid, som der efter den foreslåede ændring af § 18, stk. 5, ikke fremover afsættes fagopdelte undervisningstimer til. Tiden kan dermed også anvendes til at styrke elevernes almene dannelse og forudsætninger for at indgå i klassens og skolens fællesskab. Hertil kommer aktiviteter i forbindelse med klassens interne relationer, elevrådsarbejde m.v. samt udflugter, gæstelærerbesøg, arbejde i relation til udeskoler m.v.

I udskolingen kan den understøttende undervisning anvendes til at gøre eleverne mere uddannelsesparate fx ved samarbejdsaftaler med lokale virksomheder og ungdomsuddannelsesinstitutioner eller særlige indsatser som intensive læse- eller matematikkurser. Det kan også være læringsaktiviteter, der skal gøre eleverne parate til voksenlivet som fx privatøkonomi, demokratisk deltagelse m.v.

Den understøttende undervisning skal således bidrage til at skabe variation i skoledagen med god tid til, at alle elever kan udfordres fagligt og undervisningen kan differentieres, så den imødekommer den enkelte elev. Denne mulighed for variation kan være et væsentligt bidrag i den inklusionsindsats, som er påbegyndt i hele landet, og som regeringen og KL har opstillet en fælles målsætning for. Endelig kan en længere skoledag medvirke til at fremme integrationen ved, at flere tosprogede børn får udvidede muligheder for at tilegne sig det danske sprog, den danske kultur m.v. ved at kunne deltage i fritids- og interessebetonede undervisningsaktiviteter i skolens regi.

Tiden til den understøttende undervisning kan tilrettelægges således, at der heri for enkelt elevers vedkommende lægges specialundervisning og anden specialpædagogisk støtte efter folkeskolelovens § 3, stk. 2, og supplerende undervisning efter folkeskolelovens § 3 a og § 5, stk. 6.

Specialundervisning og anden specialpædagogisk støtte kan efter specialundervisningsbekendtgørelsens § 10, nr. 1, organiseres sådan, at eleven bevarer tilhørsforholdet til den almindelige klasse og deltager i den almindelige undervisning, men således at eleven modtager støtte i mindst ni undervisningstimer ugentligt. Dele af de mindst ni timer vil således kunne lægges i tiden til den understøttende undervisning.

Supplerende undervisning gives til elever med behov for støtte, som ikke falder ind under reglerne om specialundervisning og anden specialpædagogisk støtte. Denne undervisning gives i dag uden for undervisningstiden, men vil med den foreslåede ændring af § 5, stk. 6, også kunne lægges inden for tiden til den understøttende undervisning.

Supplerende undervisning vil fortsat have karakter af et tilbud til eleven, som elevens forældre har mulighed for at afslå. Et afslag fra forældrene til et tilbud om sådan undervisning i tiden til den understøttende undervisning indebærer, at tilbuddet skal erstattes af anden undervisning i tiden til den understøttende undervisning.

Undervisningen i dansk som andetsprog er en dimension i den almindelige undervisning, som bygger på elevernes samlede kompetencer, hvorved elevernes modersmål nyttiggøres i den almindelige undervisning, fx ved at inddrage tosprogede lærere. Det fremgår af bekendtgørelse nr. 31. af 20. januar 2006 om folkeskolens undervisning i dansk som andetsprog, at den undervisning i dansk som andetsprog, som ikke foregår som en integreret del af undervisningen i den almindelige klasse, skal foregå uden for den almindelige undervisningstid. Denne bekendtgørelse vil blive ændret senest samtidig med lovens ikrafttræden, således at undervisning i dansk som andetsprog vil kunne organiseres både som en del af den almindelige undervisning, men også som særskilt undervisning inden for den tid, der er afsat til understøttende undervisning. Der er ikke tiltænkt nogen ændring for så vidt angår undervisningen i fagene, hvor særskilt undervisning i dansk som andetsprog som udgangspunkt kun kan foregå uden for den almindelige undervisningstid i fagene.

Modersmålsundervisning organiseres i dag som undervisning i fritiden. Der er ikke med lovforslaget foretaget ændringer heri. Efter den foreslåede bestemmelse i *§ 16 a, stk. 2*, påhviler det skolelederen at sikre sammenhæng mellem undervisningen i fagene, jf. folkeskolelovens § 18, stk. 2, og den understøttende undervisning. Sammenhængen skal først og fremmest sikres mellem det faglige indhold i undervisningen i fagene og den understøttende undervisning. Bestemmelsen omfatter også spørgsmål om sammenhænge fx i forhold til elevernes trivsel og alsidige udvikling m.v.

Kravet om, at planlægningen og tilrettelæggelse af alle læringsaktiviteter i den understøttende undervisning sker i sammenhæng med planlægningen af undervisningen i fagene, har sammenhæng med, at den understøttende undervisning skal bidrage til opfyldelsen af målene for folkeskolens fag og emner. Det er lærerens opgave at sikre sammenhæng i undervisningen, og at undervisningen i såvel fag som inden for tiden til den understøttende undervisning leder frem mod de faglige mål for fag og klassetrin. Det er således lærere, der i planlægningen og tilrettelæggelsen af de understøttende undervisningsopgaver, skal sikre sammenhæng med undervisningen i fagene. Planlægningen af den understøttende undervisning foretages i et samarbejde med de pædagoger eller andet relevant personale, der måtte skulle bistå ved eller selvstændigt afvikle og gennemføre de planlagte læringsaktiviteter. Således bruges de kvalifikationer, som pædagoger og andre relevante medarbejdere kan bidrage med i den understøttende undervisning, også i forbindelse med planlægningen.

Det er – som det også er tilfældet efter de gældende regler for undervisningen i fagene – skolelederens ansvar at sikre, at planlægningen og tilrettelæggelsen af de understøttende undervisningsopgaver finder sted, og at dette sker med udgangspunkt i strukturerede overvejelser om, hvordan forløb og læringsaktiviteter m.v. samt de obligatoriske emner kan bidrage til realiseringen af formålet om at hæve det faglige niveau i folkeskolen ved understøttelse af undervisningen i folkeskolens fag.

Overvejelser om, hvilke fagområder, kompetencetyper og forhold relateret til andre dele af folkeskolens formål, herunder fx elevernes sociale kompetencer, demokratiske handleevne og trivsel, der særligt skal arbejdes med i den understøttende undervisning, skal indgå i planlægningen.

Der opstilles ikke nærmere indholdsmæssige krav eller formkrav til den konkrete planlægning og tilrettelæggelse af forløb og læringsaktiviteter m.v. i den understøttende undervisning, da det er væsentligt, at skolerne har den nødvendige frihed til at tilrettelægge den understøttende undervisning på den måde, der på den enkelte skole giver de bedste muligheder for at sikre samspillet mellem undervisningen i fagene og de under-

støttende undervisningsopgaver i den øvrige del af skoledagen og giver fleksibilitet til at tilpasse planlægningen af læringsaktiviteterne til fx at kunne inddrage relevante begivenheder på skolen eller i lokalområdet.

Det bemærkes, at skolebestyrelsen efter folkeskolelovens § 44, stk. 2, fastsætter principper for skolens virksomhed, herunder for undervisningens organisering m.v. Med indførelsen af understøttende undervisningsopgaver i den øvrige del af skoledagen skal skolebestyrelsen i medfør af den gældende bestemmelse også fastsætte principper herfor, jf. også lovforslagets § 1, nr. 88, og den der foreslåedes præcisering af folkeskolelovens § 44, stk. 2.